

Recensions

“Instituciones de *estate planning* y Derecho internacional privado patrimonial”

CHECA MARTÍNEZ, MIGUEL,
Marcial Pons, Madrid [*et al.*], 2025

ÁNGEL SERRANO DE NICOLÁS
Notari de Barcelona
Doctor en Dret i professor associat de Dret Civil de la Universitat Pompeu Fabra

Instituciones de *estate planning* y Derecho internacional privado patrimonial

Miguel Checa Martínez

Biblioteca jurídica
KINSHIP

L'obra que aquí es ressenya adquireix una rellevància especial com a subministradora d'inspiració a l'hora de planificar la successió, i així és atesa la creixent globalització de la nostra economia i, per tant, de la presència cada vegada més freqüent tant de futurs causants estrangers (tot i que no poques vegades tindran ja la seva residència habitual a Espanya) a les grans ciutats i en poblets recòndits com de béns, ja siguin finques, dipòsits o altres béns o titularitats allèn de les nostres fronteres, a la qual cosa s'hi uneix la longevitat de les persones, i això fa que es vulguin anticipar els efectes successoris, en suma a lliurar ja els béns amb els beneficis de la successió (singularment en matèria d'impostos).

Efectivament, les vies i els instruments que proposa, a què s'al·ludirà seguidament, serveixen per «anticipar la successió» o aconseguir el que ja es coneix com a «successió sense successió», perquè queda el testament —o fins i tot els pactes successoris on s'admeten— com quelcom residual o un simple element de tancament, és a dir, que la successió no segueix el camí traçat per la legislació codificada, ni és tampoc una successió anòmala (habitatges protegits, assegurances que s'adquireixen per dret propi i no per dret successori, al marge de la rellevància de la mort, com a moment d'exigibilitat), sinó que la transmissió i l'adquisició és a través d'altres mecanismes (*wills substitutes*).

L'obra, en les 301 pàgines que té, de les quals trenta-set es destinen a la ressenya bibliogràfica, cosa que mostra clarament la profunditat de la investigació, es divideix en la introducció i cinc capítols, que és el que seguidament, i breument, es passa a ressenyar, i on ja convé destacar que comença precisant que l'*estate planning* (internacional, però seria el mateix per a la planificació interna) no és una categoria jurídica, sinó una activitat —integrada per múltiples instruments conceptuals i institucions— destinada a evitar l'aplicació de les regles de la successió intestada, sens dubte que aquesta és la conseqüència última. Però és igualment cert que, de present, el que es vol és anar alleugerint la massa patrimonial, tant per rebaixar la càrrega fiscal com perquè ja vagin gaudint dels béns aquells que sinó només serien *futurs* hereus.

Tracta també la nacionalitat de les persones jurídiques, no com a causants impossibles, i rarament adquirents, sinó en les seves possibles vicissituds, sigui transformació o compliment dels requisits interns

I a la introducció ja tracta de l'estatut personal, la capacitat de menors d'edat o adults, i, juntament amb les relacions patrimonials entre cònjuges, de les modalitats de successió anticipada, els *Will-substitutes*, i les dues formes clàssiques de vocació —la intestada i la testada—, així com l'administració de l'herència, que no són, encara, sinó pinzellades introductòries, però que adquireixen relleu per situar-nos ja davant de les tècniques per utilitzar, i on caben, allà on s'admeten, les fundacions familiars i el *trust* (o les figures equivalents des de l'òptica dels nostres diferents drets successoris). No es pot desconèixer que aquest últim té la llosa feixuga de ser àmpliament considerat

com una via o eina d'elusió fiscal internacional (rellevant aquesta adjectivació, ja que, per descomptat, a Espanya no hi cap. Cosa diferent és com es tractarà —o com es reconvertirà al nostre dret intern— el que s'ha constituït legalment a l'estranger, és a dir, al món anglosaxó).

El capítol I es dedica ja, pròpiament, a l'*estate planning* en relació amb l'estatut personal, ja que aquest serà el que determini quines institucions es poden utilitzar en la planificació. Comença examinant el concepte de «domicile» al *Common Law* i les dificultats que planteja pel fet de no tenir regles legals per determinar-lo, continua amb la nacionalitat (el veïnatge civil no és concepte fàcilment comprensible per al DIPriv i menys la seva diferenciació amb la residència habitual) i, després de tractar la plurinacionalitat, acaba amb la residència habitual. Tracta també la nacionalitat de les persones jurídiques, no com a causants impossibles, i rarament adquirents, sinó en les seves possibles vicissituds, sigui transformació o compliment dels requisits interns. Acaba aquest primer capítol amb els patrimonis protegits (de molt escassa incidència i constitució a la pràctica), els poders preventius (*lasting powers of attorney*), i la representació legal i administració dels béns dels menors d'edat.

El capítol II es destina a l'estudi de les relacions patrimonials entre els cònjuges. Comença amb l'absència de REM al *common law*, com ja ens va recordar l'RDGRN de 26 d'agost de 2008, i, posterior, de 30 de juny de 2025 o, anterior, de 2 de febrer de 2022, unit al fet que per no haver-hi aquest REM sí que hauran de manifestar en quin percentatge o quota adquireixen, si bé, com ens diu l'autor, allà se supleix amb la propietat conjunta o solidària, que és transcendent en el moment de la defunció d'un d'ells (*joint property*); i, també, la divisió de la propietat matrimonial en cas de divorci (*ancillary relief*). Continua aquest capítol amb la *joint property vs. tenancy in common*, igual que esmenta el pacte de *tontine* francès i el pacte de supervivència català, articles 213-15 a 213-18 del CCCat. També considera *in extenso* els pactes en previsió de la ruptura, al món anglosaxó, juntament amb l'eficàcia de les

capitulacions matrimonials del nostre *civil law* a les jurisdiccions del *common law*, i en destaca la conveniència d'atorgar-los com a la millor via per resoldre problemes futurs. Considera irrellevant l'article 9.3 del CC, després d'entrar en vigor el Reglament (UE) 2016/1103, tret de per als supòsits del seu article 69.

Va finalitzant aquest capítol amb un ampli estudi de les matèries següents: a) els pactes en previsió de la ruptura i la fragmentació de la llei aplicable als efectes del divorci; b) l'elecció de la llei aplicable a les obligacions d'aliments o pensions compensatòries; c) una àmplia consideració dels pactes en matèria de competència judicial internacional; d) la forma (constitutiva, per a la qual cosa és aclaridora l'STSJ de Catalunya 32/2014, de 8 de maig, sobretot quan ni tan sols és elevació a públic, sinó una mera protocol·lització d'un document privat) i registre de les capitulacions matrimonials (convé no oblidar l'RDG de 9 de gener de 2008, ni tampoc les de 10 de novembre de 2022, de 15 de novembre de 2020 i l'article 266 de l'RRC, sobretot quan es tracta de matrimoni entre estrangers i atorgades a l'estranger); e) la determinació de la llei aplicable si no hi ha pacte d'elecció de llei, amb singular consideració de l'article 26 del Reglament (UE) 2016/1103; f) la possibilitat, d'acord amb l'article 53 de l'LNNot, d'acreditar el REM mitjançant l'acta notarial oportuna (absolutament infreqüent en la pràctica i de no fàcil aplicació si són estrangers), sense oblidar que el notari no exerceix funcions jurisdiccionals, no pot passar-se per alt, per la mala interpretació que podria donar-se, amb els seus conseqüents efectes per determinar el REM, que en concloure aquest apartat, pàgina 111, s'afirma que els matrimonis d'estrangers formalitzats a Espanya estan en societat de guanys pel fet d'«haver establert la seva primera residència habitual comuna a Espanya», cosa que així serà si és en territori d'aplicació del CC espanyol, ja que, en cas contrari, sembla evident que no, perquè allà no regeix el CC, i serà el que correspongui a cada territori, qüestió que no és intrascendent, singularment si és procedent aplicar el de separació de béns, com a Catalunya i Balears. ■